

ZAMONAVIY TA'LIM MUASSASALARINI BOSHQARISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10019304>

Muxtarova Zarina

Puchon Universiteti Toshkent filiali

Maktabgacha ta'lim tashkilotini

boshqarish bo'limi магистрантму

Annotatsiy

Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida ta'lim oluvchilarni ijodiy fikrlash, hayotiy ko'nikmalar, tahliliy ko'nikmalar va qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy ta'limning o'rni, shuningdek zamonaviy ta'limning asosi hisoblangan onlayn ta'lim, mustaqil ta'lim usullarining afzalliklari bayon etilgan.

Kalit so'zlar

Za'monaviy ta'lim, tashkilot, onlayn ta'lim, bilim olish, ta'lim tizimi, strategiyalar, tajriba va hk.

In this article, the role of modern education in the development of creative thinking, life skills, analytical skills and decision-making skills of students in educational institutions, as well as online education, which is considered the basis of modern education, the advantages of independent learning methods are described.

Key words: Modern education, organization, online education, learning, education system, strategies, experience, etc.

Rivojlangan mamlakatlarning ilg'or ish tajribasini o'rganish va umumlashtirish ham Maktabning muhim vazifalaridandir. Maktab xalq ta'limi muassasalari hamda maktab xodimlarining amaliy faoliyati va nazariy xulosalarini boyitishga xizmat qiladi. Kadrlar tayyorlashni takomillashtirish ham Maktabning muxim masalalaridan biri. O'zbekistonda maktabning turli masalalariga oid tadqiqotlar O'zbekiston Ped. fanlari ilmiy tadqiqot instituti, Toshkent ped. universiteti va boshqa ped. intlarida olib boriladi. Ta'limni boshqarish nazariyasida uning o'ziga xosligi ma'lum mezonlarga ko'ra tasniflangan boshqaruvga turli yondashuvlarda namoyon bo'ladi. Bu yondashuvlar boshqaruv jarayonining mohiyatini belgilab beradi va uningevolyutsiyasini tarixiy-pedagogik tadqiq qilish jarayonida tahlil predmeti bo'lib xizmat qilishi, ushbu boshqaruvning yetakchi

paradigmasini kvalifikatsiya qilish funksiyasini bajarishi mumkin. Shubhasiz, ularning har biri boshqaruvni shakllantirish jarayonida u yoki bu tarixiy bosqichda maʼlum foyda keltirgan. Maktab rahbarining iqtisodiy sohasidagi ishlarni tahlil qilish bunday boshqaruvning mohiyati va oʻziga xos xususiyatlarini ochib berishga, “strategiya” tushunchasining asosiy xususiyatlarini va uning “rivojlanish” va “prognozlash” tushunchalari bilan bogʻliqligini aniqlashga imkon berdi. Taʼlimda “strategiya”, “strategik menejment (menejment)” tushunchalari operativ boshqaruv va menejment oʻrtasidagi farqlarni koʻrsatish uchun kiritildi, bunda asosiy eʼtibor tashqi omillarga qaratiladi. Biroq, mualliflar bu mohiyatni belgilashda turlicha urgʻu beradilar. Demak, G.Mintzberg, J.Kvinn, S.Goshals strategik menejmentni “tanlangan maqsadlarni amalga oshirishdan va munosabatlarning istalgan holatiga erishishga urinishlardan iborat tizim va uning muhiti oʻrtasidagi aloqani aniqlash va oʻrnatish jarayoni” deb qaraydilar. Resurslarni taqsimlash orqali atrofmuhit bilan samarali va samarali harakat qilish imkonini beradi. Taʼlim tizimining oʻziga xos xususiyatlari bor, ular quyidagilar bilan belgilanadi:

- taʼlim sohasi eng innovatsion sohalardan biri boʻlib kelgan va shunday boʻlib, u asosan samaradorlikni belgilaydi innovatsion faoliyat boshqa sohalarda;
- taʼlim tizimi bu ochiq, moslashuvchan, individuallashtirilgan, ijodiy bilimlarning, insonning butun umri davomida uzluksiz taʼlim olishining global tizimi boʻlib, taʼlim sohasidagi ishlab chiqarish innovatsiyalari (oʻqitish va oʻqitish texnologiyalari, usullari va usullari) va boshqaruv innovatsiyalari (yangi) birligini ifodalaydi. Taʼlim sohasidagi iqtisodiy mexanizmlar, yangi tashkiliy tuzilmalar, institutsional shakllar);
- taʼlim tizimini rivojlantirishni boshqarish texnologik, pedagogik, tashkiliy innovatsiyalarni joriy etish boʻyicha taʼsirlar tizimini kerakli tendentsiyalarni taʼminlaydigan, yuzaga kelishi mumkin boʻlgan inqiroz va qarama-qarshiliklarni oldindan koʻra oladigan va bartaraf etadigan, tizimning yaxlitligini taʼminlaydigan tarzda tashkil etishni nazarda tutadi;
- taʼlim tizimini iqtisodiy boshqarish innovatsion xarakterga ega boʻlib, strategik xatarlarni, shu jumladan turli siyosiy hodisalar, kutilmagan davlat qonunlari va qoidalari, taʼlim tizimiga qoʻyiladigan ijtimoiy talablar va uning real resurslari oʻrtasidagi nomuvofiqlik bilan bogʻliq xavflarni boshqarishni oʻz ichiga oladi. Taʼlim tizimini boshqarishni rivojlantirishni oʻrganishda strategik paradigmadan foydalanish, bizning fikrimizcha, nafaqat ushbu rivojlanishning yetakchi tendentsiyalarini, balki eng muhim tendentsiyalarni ham saralash imkonini beradi. Taʼlimni strategik boshqarish paradigmasi kontekstida L.S.

asarlarida keltirilgan faoliyatning umumiy nazariyasiga asoslanadi. Vygotskiy, V.V. Davydova, E.V. Ilyenkova, A.N. Leontiev, S.L. Rubinshteyn, G.P. Shchedrovitskiy va boshqalar, biz mintaqadagi ta'limni boshqarish tizimining genezasiga eng mos keladigan maxsus shaklni – "topshiriqlar bo'yicha boshqarish" ni ajratib ko'rsatdik. "Vazifalar" deganda biz kelajakdagi natija (maqsad) modeli shartlarini, natijaga erishish vositalarini, mablag'lardan foydalanish usullarini, faoliyatni amalga oshirish shartlarini va kelajakdagi natijani baholash mezonlarini tushunamiz. Shu ma'noda "vazifa"ni "strategiya"ning sinonimi sifatida ko'rish mumkin. Ehtiyoj qondirilmaguncha yoki boshqa muqobil variantga o'tish zarurati tug'ilmaguncha (strategiyani o'zgartirish) o'zgarmaydi. Vazifani shakllantirishni yakunlash harakat mavzusini strategiyani amalga oshirishga olib keladi, ya'ni "ijro etuvchi" bosqichiga. Aynan shu paytdan boshlab u tanlangan vosita va usullardan haqiqiy foydalanishga o'tish, ya'ni "ichki" tayyorgarlik jarayonidan haqiqiy "tashqi" faoliyatga o'tish, qondirishning haqiqiy amaliyotiga o'tish imkoniyatini oladi. dastlabki ehtiyoj.

Maqsadning asosiy maqsadi maktab o'qituvchilarini rag'batlantirish, ularni belgilangan vazifani amalga oshirish zarurligiga ishontirish va ta'lim muassasasining rivojlanish strategiyasiga yo'naltirishdir. Strategiyani amalga oshirish o'zaro bog'liq ikkita vazifani hal qiladi:

1. Strategiya - bu ta'lim muassasasining sheriklar va raqobatchilar bilan munosabatlarini o'zgartirish vositasi, buning natijasida ta'lim muassasasi raqobatdosh ustunliklarga ega bo'ladi.

2. Ta'lim tizimini boshqarish: ichki o'zgarishlar (majmui moddiy-texnikaviy, moliyaviy-iqtisodiy, uslubiy jihozlar muassasalar, tashkiliy tuzilmadagi o'zgarishlar va professional mukammallik uning rahbarlari va xodimlari). Bu sizga tashqi muhitdagi o'zgarishlarga munosib munosabatda bo'lish, ularga moslashish va ulardan o'z maqsadlarida foydalanish imkonini beradi. Strategiyani ishlab chiqish quyidagi savollarga batafsil javob berishdan boshlanadi: Bugungi kunda ta'lim tizimi, ta'lim muassasasi va ularning faoliyati qanday? Bizning xizmatlar va mahsulotlarimiz, vazifalari, ta'lim bozoridagi o'rni qanday? Ertaga, 5-10 yildan keyin ular qanday bo'lishi kerak? Maqsadlarimizga erishish uchun nima qilishimiz kerak? Usullar Strategiyani ishlab chiqishda ta'lim muassasasi faoliyatining ko'p bosqichli xususiyatini hisobga olish kerak. Korporativ daraja manfaatlarini hisobga olgan holda butun ta'lim muassasasi bilan bog'liq shahar tizimi ta'lim.

Assortiment darajasi iste'molchilarning barcha toifalari uchun ta'lim xizmatlarini amalga oshirish bo'yicha faoliyat yo'nalishlarini belgilaydi. Funktsional daraja oldingi darajalarda qo'yilgan vazifalarni hal qilishni

ta'minlaydi. Strategiyani ishlab chiqishda ta'lim tizimi atrofida yuzaga kelgan shartsharoitlar tahlil qilinadi: Ta'lim tizimi, ta'lim muassasasi xizmatlariga budjet va tijorat talabining rivojlanish imkoniyatlari va tendentsiyalari; Boshqa ta'lim tizimlari, ta'lim muassasalari bilan integratsiya qilish imkoniyatlari; Ta'limning tashqi ishlab chiquvchilar, mijozlar, vositachilar va xizmatlar iste'molchilari bilan vertikal integratsiyalashuvi imkoniyatlari;

Strategiyani ishlab chiqish strategik maqsadlarga erishish yo'llarini aniqroq aniqlash imkonini beruvchi bir qator tamoyillarga asoslanadi. Asta-sekin o'sish nazariyasi - ta'lim muassasasi tizimini tashqi muhit sharoitlariga bosqichma-bosqich moslashtirish. Moslashuvchan yondashuv - joriy sharoitga qarab tezkor o'zgarishlar va rejalashtirish tadbirlari. Ijodkorlik - hozirgi va kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni hal qilishda oldindan ko'ra bilishga urg'u berish. Strategiyani ishlab chiqishda quyidagilarni hisobga oling:

-ta'lim tizimi, ta'lim muassasasi faoliyatining barcha sohalarini qamrab olish;

-tashqi sharoitlar bilan muvofiqlik;

-resurs imkoniyatlariga muvofiqligi;

-ta'lim tizimini, ta'lim muassasasini rivojlantirishning uzoq muddatli yo'nalishlari bilan aloqa qilish;

ta'lim muassasasi tomonidan qabul qilingan maqsad va vazifalarda ustuvorliklarni hisobga olish;

-ta'lim muassasasining rivojlanish strategiyasi strategik reja shaklida taqdim etilishi mumkin. Strategik reja - bu ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini oshirish uchun asosiy narsaga qaratilgan qisqa hujjat.

Strategik rejada ma'muriyat va xodimlar, potentsial investorlar, hokimiyat va jamoatchilik uchun kelajakni ko'rishni hisobga olgan holda tezkor qarorlar qabul qilishda yo'l-yo'riq ko'rsatadigan g'oyalar mavjud. Strategik reja boshqa turdagi rejalarni bekor qilmaydi yoki almashtirmaydi, u faqat ta'lim muassasasi uchun eng muhim, ustuvor yo'nalishlarda rivojlanishni belgilaydi. Strategik reja ochiq, davlat-xususiy sheriklik asosida ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Strategik reja ta'lim muassasasini 10 yilgacha rivojlantirishning umumiy yo'nalishini (strategiyasini) belgilaydi.

Ta'lim muassasasini iqtisodiy boshqarishni tartibga solish tizimining asosiy elementlaridan biri bo'lgan rivojlanish dasturi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Uning tarkibiga quyidagilar kiradi: ta'lim muassasasining ta'lim tizimining holati va o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni tahlil qilish; kuchli va zaif tomonlarini, imkoniyatlar va cheklovlarni tahlil qilish; ta'lim muassasasi ta'lim tizimining holatini muammoli tahlil qilish; ta'lim muassasasini rivojlantirish dasturining

maqsadlari va kutilayotgan natijalari; maqsadlarga erishish uchun harakatlar; rivojlanish dasturini amalga oshirish bo'yicha reja-jadval; harajatlar smetasi loyihasi, rejalashtirilgan natijalarga erishish monitoringi. Rivojlanish dasturining maqsadlarini amalga oshirish bo'yicha loyiha faoliyati natijasi umuman ta'lim jarayonida sezilarli o'zgarishlar bo'lishi kerak - bu maqsadlar, tuzilma, texnologiyalar, xodimlar, sharoitlar va boshqalardagi o'zgarishlar. Shunday qilib, ta'lim muassasasini zamonaviy sharoitlarda rivojlantirish dasturi - bu ta'lim muassasasiga o'z ta'lim faoliyatini ta'lim faoliyati natijalariga qo'yiladigan davlat, mintaqaviy va shahar talablariga muvofiq modernizatsiya qilishga yordam beradigan innovatsion mexanizm. Bizning fikrimizcha, ta'lim muassasasida ikkita hujjat mazmunini ajratishga yana bir bor e'tibor qaratish juda muhim: ta'lim dasturi va rivojlantirish dasturlari. Ta'lim faoliyati mazmuni tartibga solinadi ta'lim dasturi- o'quv faoliyati jarayonida talaba va o'quvchining maqsadlari, mazmuni, texnologiyalari, o'zgarishlari natijalarini belgilaydigan hujjat. Ushbu hujjat mazmunining davlat ta'lim standartiga, asosiy umumiy ta'lim dasturining tuzilishiga qo'yiladigan davlat talablari muvofiqligini litsenziyalash va davlat akkreditatsiyasi ta'lim muassasasi kiradi.

Xulosa Qisqa qilib aytganda, Rivojlanish dasturi ta'lim dasturini amalga oshirishni ta'minlovchi ta'lim muassasasi infratuzilmasidagi o'zgarishlarni tavsiflaydi. Ta'lim dasturi ta'lim maqsadlarining dolzarbligi, mazmunning innovatsionligi, qo'llanilayotgan ta'lim texnologiyalari va o'quv-uslubiy majmualarning zamonaviyligi, ya'ni ta'limning dolzarbligi va zamonaviyligini asoslaydigan barcha jihatlarni ochib berish mumkin. Rivojlanish dasturida ta'lim jarayonini sifat, qulaylik va samaradorlikni oshirish yo'nalishida ta'minlashning huquqiy, tashkiliy, moliyaviy, boshqaruv va moddiy sharoitlarini o'zgartirishga e'tibor qaratish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoev Sh.M. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - T.: "O'zbekiston" nashiryoti, 2017. - 24 b.
2. Abulxanova Q.H., Raximova D.N., va boshqalar. Davlat xizmati personalni boshqarish. Toshkent: Akademiya, 2002.
3. Абдуълханова К.А., Стратегия жизни. М.: Мысль, 1991. 299 с.
4. Adizova T.M. Boshqaruv muloqati. Toshkent: Nizomiy nomli TDPU, 2000.

5. Azizxo'jaeva N.N. O'qituvchi mutaxassisligiga tayyorlash texnologiyasi.
Toshkent.: Nizomiy nomli TDPU 2000.